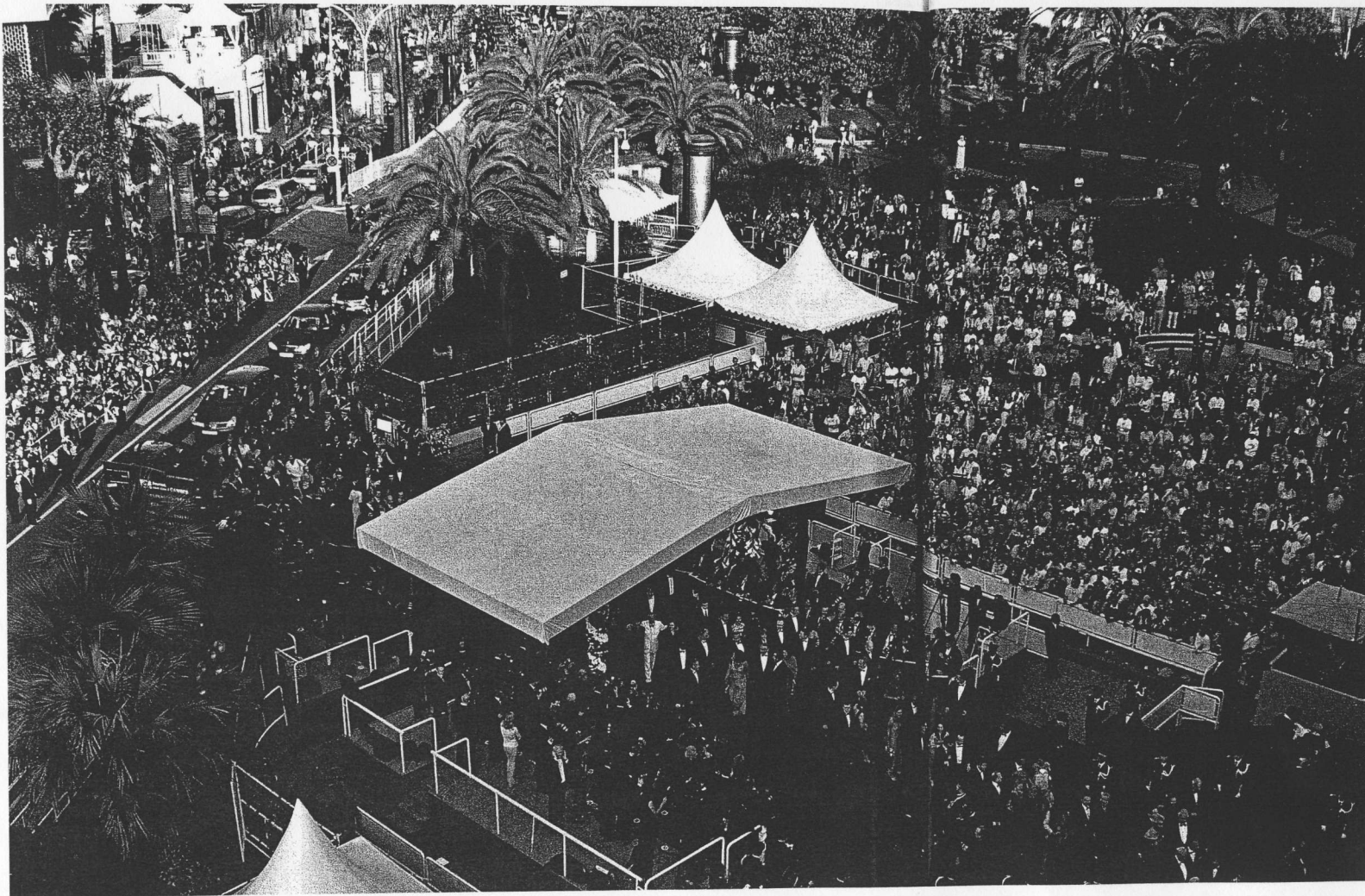

Moje Cannes

Rok 1969 byl zvláštní. Pražské jaro už sice dávno udusily tanky „spřátelených armád“, normalizace byla za dveřmi, ale až do října nebyl velký problém dostat výjezdní doložku na Západ. Mezinárodní filmový festival v Cannes se jako vždy konal v květnu, a tak byly na jeho 22. ročník nejen vyslány do soutěže Farářův konec Evalda Schorma a Všichni dobří rodáci Vojtěcha Jasného, ale festivalu se směla zúčastnit také řada lidí od tisku. Byla jsem mezi nimi i já za měsíčník Film a doba. Poprvé jsem vyjela na festival, který je dodnes snem každého novináře.

Fakt, že cestujeme vlakem ve druhé třídě nejprve 15 hodin do Paříže a pak z jiného nádraží přes Marseille dalších 11 hodin do Cannes (tehdy ještě nejezdilo TGV), nám nekazil náladu: na obzoru bylo to bájně město na břehu Středomořího moře, mekka všech filmařů. Po rozbouřené atmosféře roku 1968, kdy po dvou dnech rozvrátili festival radikální mladí tvůrci v duchu revoluční nálady proudící sem z pařížských barikád, nebylo už ani stopy. Projekce, tiskové konference i recepce probíhaly hladce, předsedou poroty byl Luchino Visconti a mezi porotci byl dokonce zástupce Československa, profesor FAMU

Jaroslav Bouček. Zatímco film Miloše Formana Hoří, má panenku, vyslaný do soutěže rok předtím, nemohl být vinou předčasného konce festivalu vůbec uveden, v tomto roce byly oba naše soutěžní filmy, stejně jako krátký animovaný film Jiřího Brdečky Moc osudu, přijaty s nadšením, v němž se odrážely sympatie a solidarita s poslápanou československou svobodou. Film Vojtěcha Jasného získal Cenu za režii *ex aequo* s brazilským filmem Antonio Das Mortes (režie Glauber Rocha) a jen v kuloárech se vědělo, že Žert Jaromila Jireše česká cenzura už zakázala do Cannes poslat.

|Hlavní cenou Mezinárodního filmového festivalu v Cannes je Zlatá palma. Foto © AFFIF
|Pověstný červený koberec před Festivalovým palácem. Foto © AFFIF

Jako nováček jsem se tehdy v Cannes teprve začínala orientovat, ale iednak se mnou bvli čeští

Nový Palais des Festivals slouží filmovému festivalu od roku 1983. Foto Jaroslav Hofmann

ciho nedaleko hotelu Carlton, a vzácností nebylo potkat na pobřežní promenádě Croisette Petera Fondu s Jackem Nicholsonem, jak se to povedlo mně. Konec konců, v soutěži běžel film Dennise Hoppera Easy Rider a oba mladí herci tenkrát ještě nepotřebovali ochranku. Ale děly se ještě neuvěřitelnější věci: tehdy v roce 1969 se na střeše paláce, kde se konaly tiskové konference, mezi novináři procházel přeslavný Arthur Rubinstein, v dalších letech tu mohli novináři bez jakéhokoliv protokolu potkat tak mytické postavy, jakými byli Charlie Chaplin či Groucho Marx.

Ty doby samozřejmě dávno pominuly, jak jsem se přesvědčila v roce 1983, kdy jsem po delší době do Cannes mohla zase vyjet, a první setkání s právě dostavěným novým Festivalovým palácem, přezdívaným „bunkr“, mne okamžitě připravilo o iluze z předchozí návštěvy. U každého vchodu přísná kontrola akreditací, v dalších letech postupně rozšířená o bezpečnostní prohlídky, na tiskové konference přístup podle kategorií akreditací, všude zátarasy a řady ochránců soukromí hvězd. Na místě zbouraného starého paláce vyrostl nový hotel, na Croisette proudí turisté v marne naději, že přece jen potkají nějakou celebritu, anebo ji zahlédnou alespoň z dálky na přísně strážných plázcích či u východů hotelů. Festival v Cannes dávno ztratil relativně intimní kouzlo, jakým působil při mé první návštěvě.

Jaký asi byl v těch letech předtím? Jak vůbec vznikla myšlenka uspořádat tu filmový festival? Původně bylo Cannes rybářským přístavem s necelými 5000 obyvatel a s nevelkým historickým centrem na kopci Le Suquet. Od poloviny 19. stol. se postupně měnilo na lázeňské a turistické město. Když koncem 30. let minulého století šokovalo evropské intelektuály, že fašistická vláda v Itálii čím dál víc ovlivňuje nejstarší světový festival, založený v roce 1932 v Benátkách, rozhodla se francouzská vláda vytvořit k němu protiváhu. Mezi městy kandidujícími na umístění nového filmového festivalu bylo nakonec vybráno Cannes, kde měl být v září 1939 festival poprvé uspořádán. Úmysl překazila druhá světová válka a první ročník nového Mezinárodního filmového festivalu se uskutečnil teprve v roce 1946 ve starém kasinu. Díky úspěchu se stal vzápětí konkurentem benátského, tím spíše, že v následujícím roce byl postaven na Croisette Festivalový palác. V letech 1948 a 1950 se ale nový festival z finančních důvodů nekonal a o rok později se přesunul ze září na květen, aby ponechal podzimní termín Benátkám.

Původně se udělovala Velká cena Festivalu, ale v roce 1955 ji nahradila Zlatá palma. Festival začal spět ke své dnešní podobě, když byl v roce 1959 založen filmový trh. Festival tím dostal komerčnější charakter a dnes je Cannes nejdůležitější mezinárodní platformou filmového obchodu. Právě filmový trh dává festivalu v Cannes tak obrov-

ský význam, odrážející se v zájmu producentů umístit zde své filmy. S tím souvisí i početnost hvězd, jež festival navštěvují, často vázány smluvními podmínkami o propagaci filmu už při stanovení honoráře.

Nutno dodat, že komerční hlediska nikdy příliš neovlivňovala výběr soutěžních filmů. Festival se pod vedením osobností, jako byli Robert Favre Le Bret, Maurice Bessy, Pierre Viot a v posledních dvou desetiletích Gilles Jacob a Thierry Frémaux, orientoval nejen na proslulá režisérská jména, ale do značné míry na objevování nových talentů, k nimž patřili dnes slavní tvůrci Emir Kusturica, Jim Jarmusch, Steven Soderbergh, Ethan a Joël Coenovi nebo Quentin Tarantino. Často také věnoval pozornost kinematografiím socialistických zemí: v roce 1958 tu získal Zlatou palmu film Michaila Kalatozova Jeřábi táhnou a v roce 1981 si ji odnesl Andrzej Wajda za Muže ze železa. Úspěchy tu slavili Jerzy Kawalerowicz, Andrej Michalkov-Končalovskij, Miklós Jancsó – a jak jsme viděli už dříve, také čeští filmaři. Obrovské popularitě se v Cannes již v prvních letech festivalu těšili tvůrci animovaného filmu, zejména Jiří Trnka, ale často se v soutěži promítaly i československé celovečerní hrané filmy. Zvláštní ceny poroty ex aequo se dočkal Vojtěch Jasný už v roce 1963 za film Až přijde kocour a pak o pět let později za Rodáky, v roce 1965 bylo uděleno zvláštní uznání filmu Jána Kadára a Elmara Klose Obchod na korze (který pak získal Oscara). Rozbití

21. ročníku nepoškodilo jen Miloše Formana a jeho film Hoří, má panenko, ale také další dva představitelé československé nové vlny: Jan Němec nemohl uvést v Cannes svůj nejslavnější film O slavnosti a hostech a Jiří Menzel Rozmarné léto. Po úspěchu v roce 1969 se československý film z pláten festivalu v Cannes zvolna ztrácí: Ovoce stromů rajských jíme Věry Chytilové nepřihlásí už Československý státní film, ale belgický koproducent. V roce 1972 se ještě objeví v soutěži Plynové lampy Juraje Herze, ale pak se Cannes otočí k českému a slovenskému filmu zády. Teprve v roce 1986 pronikne do informativní sekce animovaný Krysař Jiřího Barty a o dva roky později Proč? Karla Smyczka. Jediné jméno českého tvůrce, které v těch letech Cannes opravdu uznává, je Jan Švankmajer, jehož krátké animované filmy se tady jakýmsi zázrakem tu a tam octnou. V roce 1990 se dostane osvozené kinematografii satisfakce: Ucho Karla Kachyni může opustit po dvaceti letech trezor a je uvedeno v soutěži 43. ročníku. Od té doby ze strany Cannes opět ticho: Jan Švankmajer se v roce 1994 sice vrací s Faustem, ale do informativní sekce. Na to, aby se o českém filmu začalo v Cannes zase mluvit, se čekalo až do loňského května, kdy v sekci studentských filmů zvítězila Bába Zuzany Špidlové. Jak dlouho bude trvat nezájem o český film a co je jeho důvodem? To je předmětem částých úvah, ale ty přesahují zadání tohoto článku.

Eva Zaoralová

